

# Normering van schadevergoeding in Engeland: een les voor Nederland?

Anders dan in Nederland is er in Engeland een rechter die mede tot taak heeft toegekende schadevergoedingen enigszins op elkaar af te stemmen. Het is de moeite waard te bezien of in navolging van dit systeem een speciale letselkamer bij een van onze gerechtshoven beleid zou kunnen gaan vormen op dit terrein.



Ivo Giesen is als postdoc verbonden aan het Centrum voor Aansprakelijkheidsrecht van de KU Brabant en maakt deel uit van het SaRO-project 'Aansprakelijkheid, verzekering en schadevergoeding'.

1. De hoogte van de toegekende schadevergoeding kan in vergelijkbare gevallen sterk uiteenlopen. Bij vergoeding van immateriële schade is dit met name een groot probleem, omdat een objectieve maatstaf voor de bepaling van de hoogte van het smartengeld ontbreekt. Om de vergoedingen voor immateriële schade toch zo min mogelijk uiteen te laten lopen, wordt in Nederland regelmatig aangesloten bij de in andere procedures toegekende bedragen die te vinden zijn in de Smartengeld-bundel van de ANWB.<sup>1</sup> De Hoge Raad houdt zich hier afzijdig.<sup>2</sup>

2. In Engeland is er wel een rechter die mede tot taak heeft de toegekende schadevergoedingen enigszins op elkaar af te stemmen en richtlijnen te geven.<sup>3</sup> Het Court of Appeal heeft de bevoegdheid om excessieve schadevergoedingen opzij te zetten. Beoordeeld wordt dan of de toegekende schadevergoeding 'necessary (is) to compensate the plaintiff'.<sup>4</sup> Die afstemming geschiedde op wel zeer pregnante wijze in de zaak *Heil v. Rankin*.<sup>5</sup> Daarin besliste het Court of Appeal tegelijkertijd acht afzonderlijke procedures. Het onderzocht tevens of immateriële schadevergoe-

dingen in Engeland nog wel op het juiste niveau lagen. De werkwijze van het Court of Appeal kan ook voor het Nederlandse recht interessant zijn. De gezamenlijke uitspraak in deze acht zaken laat zien hoe de Nederlandse rechter om zou kunnen gaan met de normering en standaardisering van (de hoogte van) schadevergoedingen. Bovendien is de uitspraak interessant in de licht van de taakverdeling tussen wetgever en rechter. Na een beschrijving van *Heil v. Rankin*, volgt over beide aspecten een enkele opmerking.

## De zaak *Heil v. Rankin*

3. De aanleiding voor *Heil v. Rankin* was een aanbeveling van de Engelse *Law Commission*<sup>6</sup> om de vergoedingen voor immateriële schade te verhogen. Bovendien raadde de *Law Commission* aan dat 'legislation should be avoided' (!) en dat in plaats daarvan het Court of Appeal en het House of Lords 'guidelines' zouden moeten geven, omdat dat zou passen binnen het bestaande systeem van schadeberekening en een zekere flexibiliteit zou waarborgen.<sup>7</sup> Het

\* De auteur dankt Maurits Barendrecht, Marco Loos en Leontien Sauerwein voor hun waardevolle opmerkingen bij eerdere versies van dit artikel.

1. Zie M. Jansen, *Smartengeld*. Uitspraken van de Nederlandse rechter over de vergoeding van immateriële schade, 14e druk, 's-Gravenhage 2000.

2. Vgl. HR 8 juli 1992, *NJ* 1992, 714 (AMC/O).

3. Zie bijv. H. McGregor, *McGregor on Damages*, 16th ed., Londen 1997, nr 2112 e.v., alsmede de hierna te bespreken uitspraak (*Heil v. Rankin* [2000] 3 All ER 138, nr 4-5).

4. Zie bijv. *Rantzen v. Mirror Group Newspapers Ltd.* [1993] 4 All ER 975. Vgl. ook Winfield & Jolowicz, *On Tort*, 15th ed. by W.V.H. Rogers, Londen 1998, p. 459-461, en B.S. Markesinis & S.F. Deakin, *Tort Law*, 4th ed., Londen 1999, p. 751-752.

5. *Heil v. Rankin and another and other appeals* [2000] 3 All ER 138 (verder: *Heil v. Rankin*). De in de tekst en de voetnoten genoemde nummers verwezen steeds naar de nummers in *Heil v. Rankin*. De gezamenlijke beslissing van de 5 rechters in de 8 gevoegde zaken werd gewezen op 23 maart 2000 door de 'Master of the

Rolls', Lord Woolf, en is ook te vinden op: <http://www.baillii.org/ew/cases/EWCA/2000.54.html>.

6. De *Law Commission* is een onafhankelijk organisatie die zich bezig houdt met de vraag of een herziening van (delen van) het Engelse recht gewenst is, en hoe zulks er dan uit zou moeten zien. Voor ander informatie, zie <http://www.lawcom.gov.uk>. Het hier bedoelde rapport (*Law Commission, Damages for personal injury: non-pecuniary loss*, Law Com No 257) is te vinden op: <http://www.lawcom.gov.uk/library/lib-com.htm#libc257>.

Court of Appeal regelde vervolgens dat een aantal zaken gezamenlijk gehoord – en daarmee gebruikt – konden worden om die ‘guidelines’ te geven (nrs 1-6). Die zaken hadden allemaal betrekking op de vergoeding van immateriële schade in gevallen waarin tevens sprake was van letselschade.

4. Uiteraard werd de vraag opgeworpen of het Court of Appeal wel de juiste instantie was om die richtlijnen te verstrekken. Zouden die richtlijnen niet van de wetgever of desnoods van het House of Lords, de hoogste Engelse rechter, moeten komen? Als de wetgever die taak op zich zou nemen, zou daarover immers een openbaar debat kunnen plaatsvinden. Verder werd er onder andere op gewezen dat een verhoging van de vergoedingen voor immateriële schade grote invloed op de verzekeringswereld zou hebben en dat de richtlijnen terugwerkende kracht zouden krijgen als een rechter daarover een uitspraak zou doen (nrs 10-19).<sup>8</sup>

5. Het Court of Appeal overweegt dat het er niet om gaat de bestaande regels van het schadevergoedingsrecht te veranderen (nrs 20-24). Het gaat er alleen om te bepalen wat de hoogte van de toe te kennen bedragen zou moeten zijn. Bovendien heeft de rechter de laatste jaren meer en meer invloed gekregen bij de bepaling van de hoogte van schadevergoedingen en bij het betrachten van consistentie daarbij, onder meer omdat de jury in de Engelse civiele rechtspraak vrijwel verdwenen is (nrs 25-26). Consistentie alleen is echter ook niet zaligmakend en mag er zeker niet toe leiden dat de hoogte van de schadevergoedingen bevroren wordt op een bepaald niveau: ‘compensation must remain fair, reasonable and just’. Daarvoor kan het nodig zijn dat de vergoedingen in de loop der tijd worden aangepast, bovenop de sowieso toe te passen inflatiecorrectie (nrs 27-29).

6. Het Court of Appeal geeft aan dat het zich bewust is van de mogelijkheid om voor een geleidelijke methode van aanpassing te kiezen, waarbij de ene na de andere zaak beslist wordt in de volgorde en het tempo waarin deze zich aandienen. Het argument tegen die werkwijze ligt voor de hand: onzekerheid en inconsistentie gedurende de periode dat die aanpassing plaatsvindt. Een min of meer volledig en afgerond onderzoek naar de hoogte van de schadevergoeding in één ‘sessie’ voorkomt dit. Het Court of Appeal is daarbij wel zo eerlijk om toe te geven dat zijn beslissing terugwerkende kracht zal hebben. Daar tegen wordt echter ingebracht dat dat bij een geleidelijke aanpak ook het geval zal zijn. Uiteindelijk verschilt derhalve alleen de schaal waarop eventuele veranderingen zullen plaatsvinden (nrs 30-31).

7. Ook de rol van de wetgever komt aan bod. Het Court of Appeal volstaat daarbij eigenlijk met de opmerking dat het parlement alsnog kan ingrijpen als dat wenselijk geacht zou worden. Dat bij het opstellen van een wettelijke regeling de eerder genoemde

terugwerkende kracht vermeden zou kunnen worden, wordt niet doorslaggevend geacht (nr 41). Uiteindelijk beroept het Court of Appeal zich op zijn normale competentie: het bepalen van de hoogte van de schadevergoeding is altijd al zijn taak geweest.<sup>9</sup> Bovendien verandert hij daarmee het geldende recht niet, maar enkel de hoogte van de vergoedingen (nrs 43-46), en kan de

wetgever, zoals gezegd, altijd nog ingrijpen. De wetgever heeft echter de intentie daartoe nog niet geuit. Waarschijnlijk was dat de reden waarom het Court of Appeal besloot gebruik te maken van de hier gekozen handelwijze. De wetgever ondernam tot nog toe geen actie en het leek er ook niet op dat er snel iets gedaan zou gaan worden. Dat door die handelwijze van de rechter het publieke debat niet gevoerd kan worden, doet niet ter zake omdat het Court of Appeal zich uitgebreid heeft laten voorlichten door de partijen en hun adviseurs (nr 48). Daaraan zou nog toegevoegd kunnen worden dat dat publieke debat alsnog gevoerd zou kunnen worden als de wetgever zou besluiten om alsnog in te grijpen.

8. Na bestudering van het rapport van de *Law Commission* en de argumenten van de partijen, besluit het Court of Appeal uiteindelijk dat een ‘modest increase’ van de schadevergoedingen nodig is. Voor de meest catastrofale letsels ziet men een verhoging met ongeveer eenderde als noodzakelijk. Waar de vergoeding nu onder de 10 000 Engelse Ponden ligt, is een verhoging niet nodig. Voor de daartussen gelegen gevallen zou een evenredige stijging moeten plaatsvinden (nrs 82-83). De JSB, de organisatie die de bestaande ‘guidelines’ ten aanzien van de hoogte van de schadevergoedingen publiceert, wordt dan ook verzocht met een nieuwe editie daarvan te komen (nr 84).<sup>10</sup>

9. Het Court of Appeal gaat vervolgens (nr 101 e.v.) in op elk van de acht gevoegde zaken, teneinde per geval te bepalen of, en zo ja, tot welke hoogte, de schadevergoeding in dat specifieke geval aangepast zou moeten worden. Uit de voornoemde uitgangspunten volgt dan dat in twee zaken de in eerste aanleg toegekende smartengeldvergoeding van 135 000 Pond verhoogd wordt tot 175 000 Pond<sup>11</sup>, dat in een zaak waarin het slachtoffer van een verkeersongeval zwaar hoofdletsel ondervond, de vergoeding van 110 270 Pond naar 138 000 Pond gaat<sup>12</sup> en dat een schadevergoeding van 80 000 Pond verhoogd wordt tot 95 000 Pond.<sup>13</sup> In de minder ernstige gevallen besluit het Court of Appeal tot een procentueel minder

***De rechter heeft de laatste jaren meer en meer invloed gekregen bij de bepaling van de hoogte van schadevergoedingen en bij het betrachten van consistentie daarbij, onder meer omdat de jury in de Engelse civiele rechtspraak vrijwel verdwenen is.***

7. Zie Law Com No 257, nr 3.157 en 3.165. Zulks geschiedde overigens mede op basis van een advies van Lord Woolf MR, zie nr 3.156, dezelfde rechter die de uitspraak in *Heil v. Rankin* schreef.

8. Die terugwerkende kracht is onvermijdelijk omdat in Engeland de rechter vaststelt wat het recht altijd geweest is, zie J.M. Smits, *Rechterlijk overgangsrecht: op zoek naar consistentie*, in: I. Brandt (e.a.) (red.), *Tijd en onzekerheid*, BW-krant jaarboek 16, Deventer: Kluwer 2000, p. 13.

9. Zie *Heil v. Rankin*, nrs 4 en 43, met verdere verwij-

zingen.

10. JSB staat voor Judicial Studies Board. Deze organisatie verzorgt trainingen voor rechters, zie <http://www.cix.co.uk/~jsb/index.htm>. Verder geeft zij ‘guidelines’ voor schadevergoedingen uit, zie *Guidelines for the Assessment of General Damages in Personal Injury Cases* (4th ed. 1998), waarover P. Cane, *Atiyah's Accidents, Compensation and the Law*, 6th ed., London 1999, p. 138.

11. *Heil v. Rankin*, nr 120. Het betreft hier de zaken *Warren v. The Northern General Hospital NHS Trust* (zwaar hersenletsel na fout bij geboorte) en *Annahle-*

*v. South Derbyshire Health Authority* (hartaandoening en spasmen na fout bij geboorte).

12. *Heil v. Rankin*, nr 139. Het betreft hier de zaak *Ramsay v. Rivers* (zwaar hoofdletsel, leidend onder andere tot gedeeltelijke verlamming, na verkeersongeval).

13. *Heil v. Rankin*, nr 153. Het betreft hier *Tracey Kent v. London Ambulance Service* (ademhalingsproblemen leidend tot hersenletsel door de te trage reactie van ambulance-personeel).

## De normering van schadevergoeding is in Nederland vooralsnog niet erg op gang gekomen. Daardoor is het niet eenvoudig om tot een zekere mate van gelijkheid tussen slachtoffers in verschillende procedures te komen.

grote verhoging. Zo wordt een schadevergoeding van 45 000 Pond omgezet in een vergoeding van 50 000 Pond<sup>14</sup> en een schadevergoeding van 40 000 Pond in 44 000 Pond.<sup>15</sup> In de twee zaken waarin de immateriële schadevergoeding onder de 10 000 Pond bleef, beslist het Court of Appeal om niet tot een algemene verhoging van het vergoedingsniveau over te gaan.<sup>16</sup>

### Een les voor Nederland?

10. Wat te denken van dit alles? Voor Nederland zou dit betekenen dat het Hof Amsterdam, om maar een voorbeeld te noemen, de ANWB verzoekt om haar Smartengeld-bundel aan te passen en de vergoedingen met 10, 20 of 30 procent op te schroeven. Dat zal waarschijnlijk niet snel gebeuren. En als dat al zou gebeuren, zal dat vermoedelijk niet zonder meer geaccepteerd worden. Aan de andere kant, het is de Nederlandse rechter uitdrukkelijk toegestaan om de ontwikkelingen ten aanzien van de hoogte van smartengeldvergoedingen in het buitenland bij zijn beslissing te betrekken.<sup>17</sup> Waarom zou diezelfde rechter dan niet ook mogen nadenken over de wijze waarop de hoogte van de schadevergoeding in het buitenland bepaald wordt? Dat klemt te meer indien die methode een aantal voordelen met zich brengt.

11. Het grote voordeel van de door het Court of Appeal gekozen werkwijze is dat er op korte termijn op een vrij breed vlak een bepaalde mate van normering en standaardisering met betrekking tot de hoogte van de schadevergoedingen bereikt wordt. De rechtszekerheid, de rechtsgelijkheid en de voorspelbaarheid van uitkomsten lijkt daarmee gediend. De afwikkeling van schadeclaims kan daardoor sneller en eenvoudiger verlopen. Dat zijn aspecten die ook voor het Nederlandse recht van belang zouden kunnen zijn. De normering van schadevergoeding is in Nederland vooralsnog echter niet erg op gang gekomen,<sup>18</sup> zeker niet als we de pogingen tot normering tussen regresnemers en verzekeraars buiten beschouwing laten.<sup>19</sup> Daardoor is het niet eenvoudig om tot een zekere mate van gelijkheid tussen slachtoffers in verschillende procedures te komen. Dat geldt overigens niet alleen ten aanzien van de vergoeding van smartengeld,<sup>20</sup> maar ook ten aanzien van andere schadeposten.<sup>21</sup> Een ander voordeel van (een betere) normering van schadevergoedingsvorderingen is dat er daardoor (transactie)kosten bespaard kunnen worden bij de afwikkeling van schadeclaims.<sup>22</sup> Daarvan zullen overigens met name de verzekeraars profiteren. Als er bijvoorbeeld per geschil een standaardbedrag voor buitengerechtelijke kosten vergoed wordt<sup>23</sup>, scheelt dat iedere keer weer de tijd en de moeite om voor het betreffende geschil te bepalen hoeveel kosten gemaakt zijn.<sup>24</sup>

12. Het is echter de vraag of de rechter zijn taak niet te buiten gaat door die normering zelf ter hand te nemen.<sup>25</sup> Het argument van het Court of Appeal dat de wetgever altijd nog kan ingrijpen als het resultaat niet kan bekoren, en dat er derhalve niets onherstelbaars gebeurt, vind ik niet echt sterk.<sup>26</sup> Als bijvoorbeeld een rechter een taak op zich neemt waarvan zeker is dat hij die niet mag uitvoeren omdat zulks niet binnen de grenzen van zijn (rechtsvormende) taken past, kan (en zal) de wetgever alsnog ingrijpen. Dat

14. Heil v. Rankin, nr 160. Het betreft de zaak Rees v. Mabco (vrouw overlijdt aan mesotheliom veroorzaakt door het wassen van de kleding van haar man die bij zijn werk blootgesteld is aan asbest).  
15. Heil v. Rankin, nr 165. Het betreft de zaak Schofield v. Saunders & Taylor Ltd. (werknemer overlijdt aan gevolgen van mesotheliom).  
16. Heil v. Rankin, nr 178 en 196. Het betrof de zaken Heil v. Rankin (post-traumatische stress) en Conelly v. Tasker (whiplash).  
17. Zie HR 8 juli 1992, NJ 1992, 714 (AMC/O) en Hof Leeuwarden 1 juli 1998, NJ 1999, 233 (X/Y).  
18. Uitzonderingen vormen bijv. C.J.J.M. Stolker, F.H. Poletiek, *Smartengeld – wat zijn we eigenlijk aan het doen?*, in: F. Stadermann (e.a.), *Bewijs en letselschade*, Lelystad 1998, p. 71 e.v., die ook ingaan op de nauwelijks geaccepteerde formule ter bepaling van de hoogte van het smartengeld van het Verbond van Verzekeraars (zie p. 77-78); S.D. Lindenbergh, *Smartengeld*, Deventer: Kluwer 1998, p. 244-246 en 252-253, en R.F. Ruers, Normering van Smartengeld, of: hoe kan de juridische lijdensweg worden bekort!, *TMA* 1998, p. 141 e.v., ten aanzien van de smartengeldvergoedingen voor asbestslachtoffers, waarover in positieve zin Ktg. Middelburg 24 augustus 1998, *TMA* 1998, 166 (Martinic/De Schelde). Eenzelfde vorm van categorisering staat A.J. Verheij, Vergoeding van affectieschade, *NTBR* 1998, p. 331, voor. Verder kan er nog op gewezen worden dat ook het gebruik van de eerder genoemde Smartengeld-bundel tot een zekere normering zal leiden en dat het Nationaal Platform Per-

sonenschade inmiddels een regeling voor onder andere reiskostenvergoedingen heeft ontwikkeld, zie J.F.M. Hennekam, Normering van schadevergoeding, in: W.A.M. van Schendel (e.a.), *De kwaliteit van het schaderegelingsproces*, Lelystad 2000, p. 9.

19. Normering en standaardisering krijgen op dat vlak steeds meer aandacht, zie bijv. het rapport van J.M. Barendrecht & W.C.T. Weterings, *Efficiëntere afdoening van regresvorderingen*, Centrum voor Aansprakelijkheidsrecht, Tilburg 2000 (op te vragen bij de auteurs), uitgebracht aan de Stichting Personen-schade Instituut van Verzekeraars en het Verbond van Verzekeraars; Hennekam, a.w., p. 9 e.v.; S.P. de Haas en T. Hartlief, *Collectivering en institutionalisering van regres: instrumenten voor kostenbeheersing*, Den Haag 1996; de bijdragen van Hartlief, Bloembergen en Barendrecht in W.H. van Boom (e.a.) (red.), *Regresrechten. Afschaffen, handhaven of uitbreiden?*, Deventer: Kluwer 1996, en W.H. van Boom, *Verhaalsrechten van verzekeraars en risicodragers*, Deventer: Kluwer 2000, p. 114 e.v.  
20. Zie bijv. Lindenbergh, a.w., p. 221-222; Ruers, t.a.p., p. 141, die aangeeft dat de aansluiting bij eerdere uitspraken niet altijd het beoogde houvast geeft, en J.M. Barendrecht, *De Hoge Raad op de hei*, Deventer 1998, p. 54 en 116, die naast de ongelijkheid ook op de daarmee samenhangende rechtsonzekerheid wijst.

21. Ik wijs er nog op dat de Hoge Raad in het kader van de eigen schuld-regeling in verkeersaansprakelijkheidszaken een zekere mate van normering geïntroduceerd heeft via de bekende 50 %- en 100 %-regels. Omdat de billijkheidscorrectie in het eerste ge-

val nog van toepassing kan zijn, is de normerende waarde van die regel uiteindelijk echter toch vrij beperkt. Een poging tot een zekere standaardisering op het vlak van eigen schuld is ook ondernomen door J.M. Barendrecht, Eigen schuld: consistentie en verdelingsmaatstaven, in: W.H. van Boom (e.a.) (red.), *Tussen 'Alles' en 'Niets'*, Deventer: Kluwer 1997, p. 153 e.v., en met name p. 165 e.v.

22. Zie daarover uitvoerig W.C.T. Weterings, *Vergoeding van letselschade en transactiekosten*, Deventer: Kluwer 1999, en met name p. 118, en Van Boom, a.w., p. 115, alsmede M.L.M. Renckens, *Fabeltjeskrant*, VR 2000, p. 119, en Hennekam, a.w., p. 11 en 14.

23. De plicht van verzekeraars om dergelijke kosten te vergoeden, vloeit voort uit art. 6:96 lid 2 sub c BW.

24. Op het vlak van de buitengerechtelijke kosten is overigens al een zekere mate van normering bereikt, zie Weterings, a.w., p. 96; Van Boom, a.w., p. 116, en Hennekam, a.w., p. 14.

25. Het betreft hier mijns inziens een vraag van 'institutionele rechtsvinding', zie daarover E.A. Alkema, *Gedifferentieerde rechtsvinding door de rechter in veranderende staatkundige verhoudingen*, NJB 2000, p. 1053 e.v., met name p. 1057.

26. Dit lijkt een typisch 'Engels' argument te zijn dat zijn grondslag vindt in de verhouding tussen de Common Law (het rechtensrecht) en de statutes, waarbij de Common Law voor het privaatrecht nog altijd als het belangrijkste deel gezien wordt. De wetgever maakt dus alleen privaatrecht als het echt niet anders kan.

iemand de situatie achteraf kan herstellen, zegt derhalve op zichzelf niet zoveel over de vraag of een ander (ook) een bepaalde taak zou mogen uitoefenen. Doorslaggevend voor een voorzichtig positieve beantwoording van de vraag of de rechter de bevoegdheid heeft om de schadevergoedingen aan te passen, is mijns inziens echter het gegeven dat het toch al de taak van de rechter is om de hoogte van de schadevergoeding te bepalen. Dat geldt ook in Nederland, blijkens de regeling in artikel 6:97 BW en de toelichting daarop. Als het aan de rechter is de hoogte van de schadevergoeding te bepalen, dan is hij mijns inziens ook bevoegd een zekere normering ten aanzien van die hoogte na te streven.

13. Een probleem zou wellicht nog kunnen zijn dat de rechter die deze werkwijze zou volgen, een uitspraak zou doen die de te beslissen individuele zaak (welbewust) overstijgt. In het licht van de huidige opvattingen omtrent de (grenzen van de) rechtsvormende taak van de rechter<sup>27</sup>, lijkt het echter mogelijk die horde te nemen. Een soortgelijke werkwijze is bovendien al eerder gehanteerd in Nederland. Op het terrein van het arbeidsrecht is immers al enige tijd geleden door de kantonrechters de A x B x CvA-formule ontwikkeld voor het bepalen van de hoogte van de ontslagvergoeding bij ontbinding van de arbeidsovereenkomst. Een 'precedent' voor deze werkwijze bestaat derhalve al.<sup>28</sup>

## Afronding

14. De benadering van het Court of Appeal zou dus ook in Nederland toepasbaar kunnen zijn. Het lijkt in elk geval de moeite waard om eens stil te staan bij de mogelijkheid om deze methode na te volgen. De in brede kring wenselijk geachte normering van de hoogte van (immateriële) schadevergoedingen, zou zo gestalte kunnen krijgen.<sup>29</sup> De vraag is dan alleen nog welke rechter deze methode zou moeten gaan hanteren. De Hoge Raad lijkt daarvoor minder in aanmerking te komen, zolang hij de vaststelling van de hoogte van de schadevergoeding beschouwt als een feitelijke beslissing van de lagere rechter die in cassatie niet op haar juistheid getoetst kan worden.<sup>30</sup> De Hoge Raad zou wel meer controle kunnen uitoefenen op dit vlak<sup>31</sup>, maar zolang dat niet gebeurt, kan één van de gerechtshoven wellicht beleid op dit terrein gaan vormen. Zouden onvoldoende zaken over letselschade bij de gerechtshoven worden aangebracht, dan verdient het wellicht overweging om een specifieke 'letselschadekamer' bij één van de gerechtshoven in te stellen.

*Als het aan de rechter is de hoogte van de schadevergoeding te bepalen, dan is hij mijns inziens ook bevoegd een zekere normering ten aanzien van die hoogte na te streven.*

27. Zie recentelijk bijv. J.B.M. Vranken, *Toeval of beleid?*, *NJB* 2000, p. 1 e.v., en S.K. Martens, *De grenzen van de rechtsvormende taak van de rechter*, *NJB* 2000, p. 747 e.v.

28. Hierbij merk ik nog op dat het Court of Appeal een aantal concrete zaken gebruikte voor zijn beslissing, terwijl de Nederlandse kantonrechters buiten elke zaak om met hun standaardisering kwamen. Voor de volledigheid wijs ik er nog op dat het starten van een collectieve actie in deze geen zin heeft, want langs die weg kan geen schadevergoeding verkregen worden, zie art. 3:305a lid 3 BW.

29. Ook de Hoge Raad acht zulks van belang, zie bijv. HR 5 december 1997, *NJ* 1998, 400 (Terminus/ZAO), r.o. 3.6. althans voor het individu-

ele slachtoffer. Verzekeraars moeten zelf maar tot normering geraken. Zie Van Boom, a.w., p. 116. Normering van schadevergoeding wordt overigens niet door iedereen wenselijk geacht, zie bijv. J.M. Beer, *Normering in het schaderegelingsproces*, in: W.A.M. van Schendel (e.a.), *De kwaliteit van het schaderegelingsproces*, Lelystad 2000, p. 18-19. Zie voor (een weerlegging van) mogelijke kritiek op de normeringsgedachte ook Stolker & Poletiek, a.w., p. 78-80.

30. Zie bijv. HR 8 juli 1992, *NJ* 1992, 714 (AMC/O), r.o. 3.3; Lindenbergh, a.w., p. 225 e.v., en Barendrecht, a.w. (1998), p. 53-54 en p. 116. De Hoge Raad beoordeelt wel welke omstandigheden een rol mogen of moeten spelen bij de bepaling van de hoogte van de vergoeding.

31. Barendrecht, a.w. (1998), p. 115-116, heeft bijv. geopperd dat de Hoge Raad hier meer controle zou kunnen uitoefenen door bijv. op basis van een motiveringsgebrek te casseren als de hoogte van de toegewezen schadevergoeding procentueel gezien teveel afwijkt van wat in vergelijkbare gevallen toegekend wordt. In die zin ook Lindenbergh, a.w., p. 227-228. Ook stelt Barendrecht voor om de (al-tijd ten minste gedeeltelijk) intuïtieve beslissing van de lagere rechter (zijn 'sprong') omtrent de hoogte van de schadevergoeding nader te reguleren door van de rechter te verlangen dat hij in elk geval 'de afzetpunten voor zijn sprong' inzichtelijk maakt. Zo zou hij bijvoorbeeld de gehanteerde berekeningsmethode kunnen benoemen. Zie Barendrecht, a.w. (1998), p. 117-118.